

**ADATOK A DUNÁNTÚLI-KÖZÉPHEGYSÉG
TALAJLAKÓ POLOSKAFAUNÁJÁNAK ISMERETÉHEZ
(*HETEROPTERA*)
(ADATOK MAGYARORSZÁG TALAJLAKÓ POLOSKÁINAK
ISMERETÉHEZ I.)**

RÉDEI DÁVID^{1,2} – HUFNAGEL LEVENTE²

¹ Ócsa

² Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Abstract: **Data to the knowledge of the soil bug fauna of the Hungarian Transdanubian-Mountains (*Heteroptera*).** – Authors examined the extensive soil material collected by the late dr Imre Loksa between 1953 and 1990 all over the country. An annotated checklist of 142 species found on the soil level in the Hungarian Transdanubian-Mountains are given. The zoogeographical composition of the soil bug fauna of the Hungarian Transdanubian-Mountains were compared to the fauna of the Hungarian Northern-Mountains and to the fauna of the Hungarian Great Plain. The diversity of this three parts of Hungary were also compared.

Bevezetés

Mivel a szárazföldi poloskák többsége általában a növényzeten tartózkodik, emiatt a hagyományosan alkalmazott gyűjtési módszereik döntően a növényzetet vizsgálják (fűháló, kopogtatóernyő). A talajszint állatainak automatikus gyűjtési módszereit azok csekély eredményessége miatt a speciálisan poloskákat gyűjtő kutatók még ma is csak ritkán használják, régebben pedig szinte egyáltalán nem alkalmazták. Ezen okokból a talajszinten gyűjtött nagyobb poloskaanyag csak elvétve kerül a szakemberek kezébe, s így a jellemzően vagy kizárólag itt élő fajok gyakran sokkal kevésbé ismertek, mint a már régóta intenzíven vizsgált, a növényzetről rendszeresen gyűjtött vagy akár a vízben élő fajok.

Az ELTE Állatrendszertani és Ökológiai Tanszékének munkatársai a néhai Loksa Imre vezetésével 1953 és 1990 között az ország számos részén végeztek gyűjtéseket a talajszinten. A feldolgozatlan Loksa-gyűjtemény poloskáit nagyrészt kiválogattuk és meghatároztuk. Jelen dolgozatban a gyűjtemény Dunántúli-középhegység területén gyűjtött poloskáinak faunisztikai adatait közöljük.

Anyagok és módszerek

Loksa Imre és munkatársai a Dunántúli-középhegység területén a következő helyeken és módszerekkel végeztek gyűjtéseket:

- (1) Talajcsapda: Pilis és Visegrádi-hegység (2420 minta).
- (2) Berlese-futtató: Bakony: Keszthelyi-hegység (18 minta), Tapolcai-medence (153 minta), Balaton-felvidék (143 minta) Somló (21 minta); Vértes (55 minta); Dunazug-hegység: Pilis és Visegrádi-hegység (396 minta), Budai-hegység (41 minta). A futtatott szubsztrát leggyakrabban talaj, avar, különböző mohák, fű- és sáscsomók ill. ezek keveréke volt.

Az adatok értékelésénél a diverzitási rendezést a NuCoSA 1.05 (TÓTHMÉRÉSZ 1996) szoftverrel végeztük.

Eredmények

Az anyagokban a Dunántúli-középhegység területéről összesen 142 poloskafaj példányait találtuk. A gyűjtési helyek (község, majd pontosabb lelőhely) után megadjuk a gyűjtések hónapjait is, pohárcsapdák esetében mind a kihelyezés, mind a felszedés hónapját (pl. V–VII.).

CERATOCOMBIDAE

Ceratocombus (Ceratocombus) coleoptratus (ZETTERSTEDT, 1819) – Esztergom: Kerek-tó, VI, X. – Az euroszibériai elterjedésű fajnak hazánk területéről eddig csak nagyon kevés példánya volt ismert, újabban azonban hazánk legtöbb nagytáján megtalálták. Valószínű, hogy a faj közel sem annyira ritka, mint az a gyűjteményi adatok alapján feltételezhető, s csak kicsinysége, illetve a talajszint poloskaira vonatkozó vizsgálatok hiánya magyarázza az eddig gyűjtött példányok kis számát.

DIPSOCORIDAE

Cryptostemma (Pachycoleus) pusillum (J. SAHLBERG, 1870) – Esztergom: Kerek-tó; Kékkút; Lovas: Királykút-völgy; Piliscsév: Tatárszállás; Szentbékálla: Szentbékállai tavak, III, VI, IX, X, XI. – Hazánkból az irodalom szerint eddig két lelőhelye volt ismert Visegrád (VÁSÁRHELYI 1978), Bugac (BAKONYI & VÁSÁRHELYI 1987)), újabban azonban hazánk számos helyén megtalálták; valószínűleg megfelelő helyeken hazánk egész területén előfordul.

HYDROMETRIDAE

Hydrometra gracilentia HORVÁTH, 1899 – Ábrahámhegy, X. – Álló- vagy lassan folyó vizek felületén vagy a parti növényzet között található, a talajszinten általában csak az áttelelő imágók gyűjthetők. Hazánkban szóróványosan fordul elő, meglehetősen ritka. A most előkerült egyetlen rövid szárnyú nőtény példányt vízparti nádasban gyűjtötték.

HEBRIDAE

Hebrus (Hebrusella) ruficeps THOMSON, 1871 – Csákvár: Tölcsér; Esztergom: Kerek-tó; Fenyőfő; Kékkút; Kővágóörs: Kornyi-tó; Piliscsaba; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szerkővek; Szentbékállai: Szentbékállai tavak; Vindornyaszőlős: Vad-tó. III, V, VI, IX, X, XI, XII. – Irodalmi adatok (BENEDEK 1969) szerint hazánkban szórványosan fordul elő, nem gyakori. Korhadékból, mohából, esetenként talajból Berlese-futtatóval gyűjtött anyagokból igen nagy, pohárcsapdából valamivel kisebb számban került elő főleg vízpartokról, de más élőhelyekről is.

Hebrus (Hebrus) pusillus (FALLÉN, 1807) – Kővágóörs: Kornyi-tó. X. – Irodalmi adatok (BENEDEK 1969) szerint hazánkban szórványosan gyakori. A Loksa-gyűjteményből az előző fajénál sokkal kevesebb példánya került elő.

VELIIDAE

Microvelia reticulata (BURMEISTER, 1835) – Kővágóörs: Kornyi-tó; Monoszló: Hegyes-tű; Vindornyaszőlős: Vad-tó. X, XII.

SALDIDAE

Chartoscirta elegantula (FALLÉN, 1807) – Ábrahámhegy. X. – Magyarországon sokáig csak Bátorligetről volt ismert (BENEDEK 1969), újabban több helyen gyűjtötték (BAKONYI & VÁSÁRHELYI 1987, HUFNAGEL 1998), de sehol sem tűnik gyakorinak.

Saldula saltatoria (LINNAEUS, 1758) – Kővágóörs: Kornyi-tó; Monoszló. X.

TINGIDAE

Campylosteira verna (FALLÉN, 1826) – „Bakony”; Bánd: Miklóspál-hegy; Csákvár: Tölcsér; Esztergom: Szamár-hegy; Etyek: Gőbölpuszta; Balatonalmádi (Vörösberény): Kő-hegy; Nemesgulács: Gulács; Piliscsaba; Pilisszentkereszt: Éles-kő; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy, Kis-Szoplák, Szakó-nyereg; Pilisszentlászló: Bölcső-hegy; Pilisszentlélek: Fehér-szikla; Szár: Hárságy-völgy; Tihany. IV, IV–VII, V, VI, VII–X, IX, X, X–IV, XI–V.

Acalypta platycheila (FIEBER, 1844) – Csákvár: Róka-hegy; Esztergom: Kerek-tó; Fenyőfő. V, VI, VIII. – Magyarországon eddig kevés példányát találták. Valószínűleg szórványosan az egész országban előfordul, de mindenütt ritkának tűnik.

Acalypta marginata (WOLFF, 1804) – Fenyőfő; Pilisszentkereszt: Éles-kő; Tihany. V, VI. – Hazánkban az irodalom szerint nem gyakori, de szórványosan mindenütt előfordul.

Acalypta parvula (FALLÉN, 1807) – Dömös: Tányéros-völgy; Balatonalmádi (Vörösberény): Kő-hegy; Káptalantóti: Tóti-hegy; Nagykovácsi; Nemesgulács: Gulács; Nemesvita: Köves-tető; Piliscsaba; Pilisszentkereszt; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Vadálló-kövek; Pilisszentlászló: Urak asztala; Pilisszentlélek: Fehér-szikla; Somló-hegy; Tihany. III, IV, V, X, XI. – Az irodalom szerint Magyarországon ritka (VÁSÁRHELYI 1974, 1978). A Loksa-gyűjteményben számos példányát találtuk; valószínűleg viszonylag gyakori, eddigi szórványos adatai a talajlakó poloskák speciális gyűjtéseinek hiányával magyarázhatók. Alkalmanként egyszerre viszonylag nagy példányszámban is gyűjthető.

Acalypta gracilis (FIEBER, 1844) – Tihany. – Magyarországon több helyen is gyűjtötték, főleg az Alföldön, de viszonylag ritkának tűnik.

Acalypta musci (SCHRANK, 1781) – „Bakony”; Bakonybél: Szarvad-árok; Dömös: Farkasgyepű, Tányéros-völgy; Kesztlőc; Nagykovácsi; Nemesvita: Köves-tető; Pilisszentkereszt: Éles-kő; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Keserű-hegy, Király-kút, Prédikálószték, Rám-szakadék, Szakó-nyereg, Szer-kövek, Szőke-forrás völgye, Vadálló-kövek; Pilisszentlászló: Sárkány-oldal, Urak asztala; Pilisszentlélek: Fehér-szikla, Fekete-hegy, Ráró-hegy; Szentendre. IV–VII, VI, VII, IX, X, XII.

Derephysia (Derephysia) foliacea (FALLÉN, 1807) – Pilismarót: Hosszú-hegy; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy, Szakó-nyereg, Vadálló-kövek; Pilisszentlászló: Apát-kúti völgy, Lajosforrás; Szentendre; Tahi: Kalicsa-völgy, Nádas-tói-rét. V–IX, VI–IX, VII, VII–IX, VII–X, IX–XII, X–IV.

Lasiacantha capucina capucina (GERMAR, 1836) – Budaörs: Odvas-hegy; Nagykovácsi; Piliscsév: Tatárszállás. III, X, XI.

Tingis (Tingis) cardui (LINNAEUS, 1758) – „Bakony”.

Tingis (Tropidocheila) geniculata (FIEBER, 1844) – Nemesvita: Köves-tető.

Tingis (Tropidocheila) reticulata HERRICH-SCHÄFFER, 1835 – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg, Vadálló-kövek. VII–X, X.

Catoplatus carthusianus (GOEZE, 1788) – Budaörs: Odvas-hegy; Nemesgulács: Gulács. III.

Dictyla echii (SCHRANK, 1781) – Káptalan-tóti: Tóti-hegy; Somló-hegy. III, XI.

MICROPHYSIDAE

Loricula pselaphiformis CURTIS, 1833 – Pilisszentkereszt; VI. – Az irodalom három hazai lelőhelyét említi: Eger (VÁSÁRHELYI 1978), Bazsi (HARMAT 1986), Bátorliget (VÁSÁRHELYI et al. 1990). A Loksa-gyűjteményből előkerült egyetlen példányát Berlese-fut-tatával gyűjtötték.

Loricula ruficeps (REUTER, 1884) – Csákvár: Róka-hegy. VIII. – Az irodalom hazánkban egyetlen példányát említi Tahi lelőhelyéről (VÁSÁRHELYI 1978).

Myrmedobia exilis (FALLÉN, 1807) – Lesenceistvánd (Uzsabánya); Vindornyaszőlős: Vad-tó. VIII. – Az irodalom három hazai lelőhelyét említi: Budapest (VÁSÁRHELYI 1978), Bátorliget (VÁSÁRHELYI et al. 1990), Darány (KONDOROSY & FÖLDESSY 1998).

MIRIDAE

Dicyphus (Dicyphus) constrictus (BOHEMAN, 1852) – Pilisszentlászló: Apát-kúti völgy. – A fajt csak néhány éve mutatták ki Magyarországon, eddig ismert lelőhelyei: Bakonybél, Gyékényes, Őrtilos (KONDOROSY 1997, KONDOROSY & FÖLDESSY 1998).

Deraeocoris (Knightocapsus) lutescens (SCHILLING, 1837) – Tihany.

Pantilius tunicatus (FABRICIUS, 1781) – Tahi: Kalicsa-völgy. IX–XII. – Boreo-montán faj, Magyarországon ritka.

Lygus rugulipennis POPPIUS, 1911 – Ábrahámhegy; Pilisszentlászló: Apát-kúti völgy; Pilisszentlélek: Fekete-hegy; Sajókaza. IX–XI, X.

Lygus pratensis (LINNAEUS, 1758) – Káptalan-tóti: Tóti-hegy; Pilisszentlászló: Apát-kúti völgy. III, XII.

Liocoris tripustulatus (FABRICIUS, 1781) – Pilisszentlászló: Apát-kúti völgy.

Stenodema (Stenodema) laevigata (LINNAEUS, 1758) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg; Tahi: Kalicsa-völgy. X–IV, XII–V.

Orthonotus rufifrons (FALLÉN, 1807) – „Pilis”.

Tytthus pygmaeus (ZETTERSTEDT, 1838) – Monoszló. X. – Mocsaras helyeken, nedves

réteken a talajon él. Magyarországról csak néhány éve mutatták ki Bátorligetről (VÁSÁRHELYI et al. 1990), de megfelelő élőhelyeken valószínűleg nem ritka.

NABIDAE

Prostemma (Prostemma) guttula (FABRICIUS, 1787) – Pilisszentlélek: Fekete-hegy. VI–IX.

Prostemma (Prostemma) aeneicolle STEIN, 1857 – Tahi: Nádas-tói-rét. VI–IX.

Himacerus (Himacerus) apterus (FABRICIUS, 1798) – Pilismarót: Hosszú-hegy; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószték, Szakó-nyereg; Visegrád: Barát-halom, Őr-hegy. IV–VII, VII–IX, VII–X, X–IV.

Himacerus (Aptus) mirmicoides (O. COSTA, 1834) – Ábrahámhegy; Kesztlőc; Esztergom: Szamár-hegy; Káptalantóti: Tóti-hegy; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg; Pilisszentlélek: Fekete-hegy; Visegrád: Barát-halom, Őr-hegy. III, IV–VII, VII–X, IX–XI, X, XI–IV, XI–V.

Himacerus (Stalia) boops (SCHIODTE, 1870) – Pilisszentlélek: Hoffmann-kút. IX–XII. – Magyarországról eddig mindössze nagyon kevés példánya volt ismert Újszentmargitáról (BAKONYI & VÁSÁRHELYI 1981), Barcsról és Tihanyból (VÁSÁRHELYI 1985) valamint Paloznokról (HARMAT 1986, 1993). Hazai elterjedése valószínűleg szélesebb, mint ahogy az a gyűjteményi adatok alapján becsülhető; a Loksá-gyűjteményből nem kevés példánya került elő az ország több pontjáról, köztük a Pilisből is egy nőstény imágó. Boreo-montán faunaelem, a hűvös mikroklimájú, humid területeket kedveli.

Nabis (Nabis) rugosus (LINNAEUS, 1758) – Lesenceistvánd (Uzsabánya). VIII.

Nabis (Nabis) ferus (LINNAEUS, 1758) – Esztergom: Szamár-hegy; Balatonalmádi (Vörösberény): Kő-hegy; Pilismarót: Hosszú-hegy. III, IV–VII, XI–IV, XI–V.

Nabis (Nabis) pseudoferus pseudoferus REMANE, 1949 – „Bakony”; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szer-kövek.

ANTHOCORIDAE

Xylocoris (Xylocoris) cursitans (FALLÉN, 1807) – Tahi: Nádas-tói-rét. VI–IX.

REDUVIIDAE

Rhynocoris iracundus (PODA, 1761) – Pilisszentlélek: Fekete-hegy. VI–IX.

Rhynocoris niger (HERRICH-SCHÄFFER, 1842) – Kesztlőc. IV–VII. – Magyarországon ritka, az irodalom csak néhány lelőhelyét említi: Budai-hegység, Pécs, Őrszentmihály, Sukoró (BENEDEK 1969), Litér (HARMAT 1993).

Coranus (Coranus) subapterus (DE GEER, 1773) – Kesztlőc. IX–XI.

ARADIDAE

Aradus depressus FABRICIUS, 1794 – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy, Prédikálószték. V–VII, VII–X.

Aradus distinctus FIEBER, 1861 – Nemesgulács: Gulács.

Aradus truncatus FIEBER, 1861 – Pilisszentlélek: Hoffmann-kút. IV–VII.

Aradus conspicuus (HERRICH-SCHÄFFER, 1835) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy. X–IV.

Aneurus avenius DUFOUR, 1833 – Kesztlőc; Pilisszentlászló: Apát-kúti völgy. IV–VII.
Aneurus laevis (FABRICIUS, 1775) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg; Tahi: Kalicsa-völgy. IV–VII, VI–IX, IX–XII.

PIESMATIDAE

Piesma (Piesma) capitatum (WOLFF, 1804) – „Pilis”.
Piesma (Parapiesma) silenes (HORVÁTH, 1888) – Somló-hegy. XI.

BERYTIDAE

Neides tipularius (LINNAEUS, 1758) – Pilismarót: Hosszú-hegy. XI–IV.
Berytinus clavipes (FABRICIUS, 1775) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg; Tahi: Nádas-tói-rét. VI–IX, VII–X, X–IV.
Berytinus montivagus (MEYER-DÜR, 1841) – „Bakony”; Nemesgulács: Gulács; Pilisszentkereszt: Sikáros; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg; Tahi: Kalicsa-völgy. IV–VII, VII, VII–X, XII–V.
Berytinus geniculatus (HORVÁTH, 1885) – „Pilis”; Tihany.

LYGAEIDAE

Lygaeosoma sardeum SPINOLA, 1837 – Nemesvita: Köves-tető.

BLISSIDAE

Dimorphopterus spinolae (SIGNORET, 1857) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy. VII–X.

HETEROGASTRIDAE

Heterogaster urticae (FABRICIUS, 1775) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószerék.
Platyplax salviae (SCHILLING, 1829) – Káptalan-tóti: Tóti-hegy; Pilisszentlélek: Fekete-hegy. IV–VII.

OXYCARENIDAE

Metopoplax origani (KOLENATI, 1845) – Piliscsaba. XI.
Camptotelus lineolatus (SCHILLING, 1829) – Tihany.

RHYPAROCHROMIDAE

Plinthisus (Plinthisus) brevipennis (LATREILLE, 1807) – Lesenceistvánd (Uzsabánya); Tahi: Kalicsa-völgy, Nádas-tói-rét; Tihany. VI–IX, VIII, IX–XII.
Plinthisus (Plinthisus) longicollis FIEBER, 1861 – Nemesgulács: Gulács; Nemesvita: Köves-tető. IX.
Plinthisus (Plinthisomus) pusillus (SCHOLZ, 1847) – Káptalan-tóti: Tóti-hegy; Lesenceistvánd (Uzsabánya); Nagykovácsi; „Pilis”; Tihany. VIII.
Stygnocoris sabulosus (SCHILLING, 1829) – „Bakony”; Esztergom: Kerek-tó;

Lesenceistvánd (Uzsabánya); Pilismarót: Hosszú-hegy; Pilisszentkereszt: Morgó; Tahi: Kalicsa-völgy. VI, VII-IX, VIII, IX-XII, X.

Stygnocoris pygmaeus (R. F. SAHLBERG, 1828) – Csákvár: Róka-hegy; Lesenceistvánd (Uzsabánya); Pilisszentlélek: Hoffmann-kút; Tahi: Kalicsa-völgy, Nádas-tói-rét. VI-IX, VIII, IX-XII, XII-V.

Stygnocoris rusticus (FALLÉN, 1807) – „Pilis”.

Drymus (Drymus) latus DOUGLAS & SCOTT, 1871 – Budatétény. – Közép- és Nyugat-Európában él, de mindenütt csak elszórtan találták. Hazánkban is meglehetősen ritka.

Drymus (Sylvadrymus) sylvaticus (FABRICIUS, 1775) – Nemesgulács: Gulács.

Drymus (Sylvadrymus) ryei DOUGLAS & SCOTT, 1865 – Csákvár: Róka-hegy; Káptalantóti: Tóti-hegy; Monoszló; Piliscsév: Tatárszállás; Vindornyaszőlős: Vad-tó. VIII, X, XI.

Drymus (Sylvadrymus) brunneus (R. F. SAHLBERG, 1848) – Tahi: Kalicsa-völgy. VI-IX, IX-XII, XII-V.

Eremocoris podagricus (FABRICIUS, 1775) – Balatonalmádi (Vörösberény): Kő-hegy; Felsőörs: Cinege-domb; Káptalantóti: Tóti-hegy; Kékkút; Pilismarót: Hosszú-hegy; Visegrád: Barát-halom, Őr-hegy. III, IV-VII, V, X.

Eremocoris plebejus (FALLÉN, 1807) – „Pilis”.

Scolopostethus thomsoni REUTER, 1874 – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy, Szakó-nyereg; Pilisszentlászló: Apát-kúti völgy; Tahi: Kalicsa-völgy. V-VII, VII-X, IX-XII, X-IV, XII-V.

Scolopostethus decoratus (HAHN, 1831) – Tahi: Nádas-tói-rét. XII-V.

Scolopostethus grandis HORVÁTH, 1880 – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy; Tahi: Nádas-tói-rét. V-VII, VI-IX, VII-X.

Scolopostethus affinis (SCHILLING, 1829) – Pilisszentkereszt: Sikáros; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg. VII-X, X-IV.

Scolopostethus puberulus HORVÁTH, 1887 – Esztergom: Kerek-tó. X. – Irodalmi adatok szerint hazánkban mindenütt ritka; saját adataink azonban arra utalnak, hogy a vélnél valószínűleg jóval gyakoribb. A régebbi irodalomban feltehetőleg gyakran összetévesztik a *S. thomsoni* fajjal.

Taphropeltus hamulatus (THOMSON, 1870) – Tahi: Kalicsa-völgy. IX-XII, XII-V. – Hazánkban mindenütt ritkának tűnik.

Ischnocoris punctulatus FIEBER, 1861 – Káptalantóti: Tóti-hegy; Piliscsaba. III, XI.

Ischnocoris hemipterus (SCHILLING, 1829) – Káptalantóti: Tóti-hegy; Nagykovácsi; Nemesvita: Köves-tető. X.

Tropistethus holosericus (H. SCHOLZ, 1846) – Káptalantóti: Tóti-hegy; Nemesgulács: Gulács; Nemesvita: Köves-tető. III.

Pterotmetus staphyliniformis (SCHILLING, 1829) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg. VII-X.

Emblethis verbasci (FABRICIUS, 1803) – „Bakony”; Budatétény; Kesztlőc; Pilismarót: Hosszú-hegy; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószték, Vadálló-kövek; Pilisszentlélek: Fekete-hegy. IV-VII, VI-IX, VII-IX.

Trapezonotus (Trapezonotus) arenarius (LINNAEUS, 1758) – Ábrahámhegy; Káptalantóti: Tóti-hegy; Kővágóörs: Kornyi-tó. X.

Trapezonotus (Trapezonotus) dispar STÅL, 1872 – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy. V-VII, VII-X.

Aphanus rolandri (LINNAEUS, 1758) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószték.

Megalonotus chiragra (FABRICIUS, 1794) – Somló-hegy. VIII.

Megalonotus sabulicola (THOMSON, 1870) – Ábrahámhegy; „Bakony”; Nemesgulács: Gulács; Tihany. X.

Megalonotus antennatus (SCHILLING, 1829) – Pilisszentkereszt: Morgó. X. – Hazánkban viszonylag ritka.

Peritrechus geniculatus (HAHN, 1832) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Jász-hegy, Szakó-nyereg; Pilisszentlélek: Hoffmann-kút; Tahi: Kalicsa-völgy, Nádas-tói-rét. V–VII, VI–IX, VII–X, IX–XII, X–IV, XII–V.

Peritrechus gracilicornis PUTON, 1877 – Tahi: Nádas-tói-rét. VI–IX, XII–V.

Peritrechus nubilus (FALLÉN, 1807) – Káptalantóti: Tóti-hegy; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Szakó-nyereg. VII–X.

Beosus maritimus (SCOPOLI, 1763) – Esztergom: Kerek-tó. X.

Rhyparochromus (Graptopeltus) lynceus (FABRICIUS, 1775) – „Bakony”; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószerék.

Rhyparochromus (Raglius) confusus (REUTER, 1886) – Pilisszentlélek: Fekete-hegy; Tahi: Nádas-tói-rét; Visegrád: Barát-halom, Őr-hegy. VI–IX, XII–V.

Rhyparochromus (Raglius) alboacuminatus (GOEZE, 1778) – Tahi: Kalicsa-völgy. XII–V.

Rhyparochromus (Xanthochilus) quadratus (FABRICIUS, 1798) – Kesztlőc. IV–VII.

Rhyparochromus (Rhyparochromus) pini (LINNAEUS, 1758) – Budatétény; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószerék, Szakó-nyereg; Pilisszentlélek: Fekete-hegy, Hoffmann-kút; Somló-hegy; Tahi: Kalicsa-völgy. IV–VII, IX–XII, X–IV, XI.

Rhyparochromus (Rhyparochromus) vulgaris (SCHILLING, 1829) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószerék, Szakó-nyereg; Tahi: Nádas-tói-rét. VI–IX, X–IV.

Rhyparochromus (Rhyparochromus) sanguineus (DOUGLAS & SCOTT, 1868) – Budatétény.

PYRRHOCORIDAE

Pyrrhocoris apterus (LINNAEUS, 1758) – Bánd: Miklóspál-hegy; Kesztlőc; Visegrád: Barát-halom, Őr-hegy. IV–VII.

Pyrrhocoris marginatus (KOLENATI, 1845) – Kesztlőc. IV–VII.

STENOCEPHALIDAE

Dicranocephalus albipes (FABRICIUS, 1781) – Kesztlőc. IV–VII.

Dicranocephalus agilis (SCOPOLI, 1763) – Kesztlőc; Pilismarót: Hosszú-hegy; Pilisszentlélek: Fekete-hegy. IV–VII, XI–IV.

COREIDAE

Gonocerus acuteangulatus (GOEZE, 1778) – „Pilis”.

Syromastes rhombeus (LATREILLE, 1825) – Kesztlőc; Pilismarót: Hosszú-hegy; Pilisszentlélek: Fekete-hegy. IV–VII, VI–IX, VII–IX.

Coreus marginatus (LINNAEUS, 1758) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Vadálló-kövek; Kesztlőc. IV–VII, VI–IX, XI–VIII.

Bathysolen nubilus (FALLÉN, 1807) – „Bakony”; Nemesgulács: Gulács; „Pilis”. V.

Coriomeris denticulatus (SCOPOLI, 1763) – Kesztlőc; Nemesvita: Köves-tető. IV, IV–VII.

Ceraleptus gracilicornis (HERRICH-SCHÄFFER, 1835) – Nemesgulács: Gulács.

Ceraleptus obtusus (BRULLÉ, 1839) – Tahi: Nádas-tói-rét. XII–V.

ALYDIDAE

Alydus calcaratus (LINNAEUS, 1758) – Kesztlőc. IV–VII.

RHOPALIDAE

Rhopalus (Rhopalus) conspersus (FIEBER, 1836) – Kesztlőc. IV–VII.

Rhopalus (Rhopalus) subrufus (GMELIN, 1788) – Tahi: Nádas-tói-rét. VI–IX.

Brachycarenum tigrinus (SCHILLING, 1817) – Tihany.

PLATASPIDAE

Coptosoma scutellatum (GEOFFROY, 1785) – „Pilis”.

THYREOCORIDAE

Thyreocoris scarabaeoides (LINNAEUS, 1758) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Vadállókövek; Nemesgulács: Gulács. X.

CYDNIDAE

Microporus nigrinus (FABRICIUS, 1794) – Nemesgulács: Gulács. V.

Cydnus aterrimus (FORSTER, 1771) – Káptalan-tóti: Tóti-hegy. III.

Legnotus limbosus (GEOFFROY, 1785) – Esztergom: Szamár-hegy; Káptalan-tóti: Tóti-hegy; Nemesgulács: Gulács, Hármashegy; Nemesvita: Köves-tető; Oroszlány: Raszoha; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Kis-Szoplák; Pilisszentlászló: Apát-kúti völgy, Málnás-hegy, Sárkány-oldal; Somló-hegy; Szentendre; Tihany. III, IV, V, VI, VIII, IX, X, XI–V, XII.

Tritomegas sexmaculatus (RAMBUR, 1842) – Tahi: Nádas-tói-rét. XII–V.

SCUTELLERIDAE

Odontotarsus purpureolineatus (ROSSI, 1790) – Kesztlőc. IV–VII. – Hazánkban szóróványosan főleg alacsonyabban fekvő vidékeinken fordul elő, nem gyakori.

Eurygaster austriaca (SCHRANK, 1776) – Somló-hegy; Nemesgulács: Gulács. XI.

Eurygaster maura (LINNAEUS, 1758) – Somló-hegy; Kesztlőc; Nemesgulács: Hármashegy; Nemesvita: Köves-tető; Piliscsaba. IV, IV–VII, X, XI.

Eurygaster testudinaria (GEOFFROY, 1785) – Badacsony; Nemesgulács: Gulács; Somló-hegy. III, XI.

PENTATOMIDAE

Sciocoris (Sciocoris) sulcatus FIEBER, 1851 – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Vadállókövek. VI–IX.

Sciocoris (Sciocoris) cursitans (FABRICIUS, 1794) – Bakony; Budatétény; Káptalan-tóti: Tóti-hegy; Kesztlőc. III, IV–VII.

Sciocoris (Aposciocoris) homalonotus FIEBER, 1851 – Badacsony; Esztergom: Szamár-hegy; Káptalan-tóti: Tóti-hegy; Kesztlőc; Nemesgulács: Gulács; Nemesvita: Köves-tető; Pilismarót: Hosszú-hegy; Pilisszentkereszt: Éles-kő; Pilisszentkereszt (Dobogókő):

Prédikálószték, Szakó-nyereg, Vadálló-kövek; Pilisszentlászló: Sárkány-oldal; Pilisszentlélek: Fekete-hegy; Tihany. III, IV–VII, V, VI, VI–IX, VII–IX, VII–X, IX–XI, X, X–IV, XI–VIII, XI–V. – Az irodalom szerint hazánkban ritka, csak elszórtan fordul elő (HALÁSZFY 1959). Ennek ellenére a vizsgált anyagokban a legnagyobb példányszámban előforduló *Sciocoris*-faj, számos példánya került elő domb- és hegyvidékeinkről, legtöbb példányát a Pilisben gyűjtötték. Elképzelhető, hogy a faj valójában nem ritka, de ritkán tartózkodik a növényzeten és így a szokásos gyűjtési módszerekkel nehezen gyűjthető.

Dyroderes umbraculatus (FABRICIUS, 1775) – Káptalan-tóti: Tóti-hegy. III. – Szórványosan országsszerte megtalálható, de ritka.

Aelia acuminata (LINNAEUS, 1758) – Bánd: Miklóspál-hegy; Káptalan-tóti: Tóti-hegy; Pilismarót: Hosszú-hegy. III, XI–IV.

Aelia rostrata BOHEMAN, 1852 – Káptalan-tóti: Tóti-hegy. III.

Holcostethus (Holcostethus) vernalis (WOLFF, 1804) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Vadálló-kövek. VI–VIII.

Dolycoris baccarum (LINNAEUS, 1758) – „Bakony”; Kesztlőc. IV–VII.

Palomena prasina (LINNAEUS, 1758) – Nemesvita: Köves-tető; Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószték; Visegrád: Barát-halom, Őr-hegy.

Pentatoma rufipes (LINNAEUS, 1758) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Prédikálószték, Szakó-nyereg, Vadalma-völgy; Pilisszentlélek: Fekete-hegy; Tahi: Kalicsa-völgy; Visegrád: Barát-halom, Őr-hegy. VI–IX, VI–X, VII–X, IX–XII.

Eurydema ventrale KOLENATI, 1846 – Somló-hegy; XI.

Eurydema oleraceum (LINNAEUS, 1758) – Badacsony, Bakonybél; III, X.

Troilus luridus (FABRICIUS, 1775) – Pilisszentlélek: Fekete-hegy. IV–VII.

ACANTHOSOMATIDAE

Acanthosoma haemorrhoidale (LINNAEUS, 1758) – Pilisszentkereszt (Dobogókő): Vadalma-völgy. X–IV.

Értékelés

A három, a Loksa-gyűjtemény példányai alapján egymással összehasonlítható hazai nagytáj területén talált talajlakó poloskafajok állatföldrajzi elterjedés szerinti megoszlását az **1. táblázat** mutatja.

1. táblázat: Magyarország nagytájainak poloskanépesége állatföldrajzi típusok szerint
(N = a fajok száma, N% = a fajok százalékos aránya).

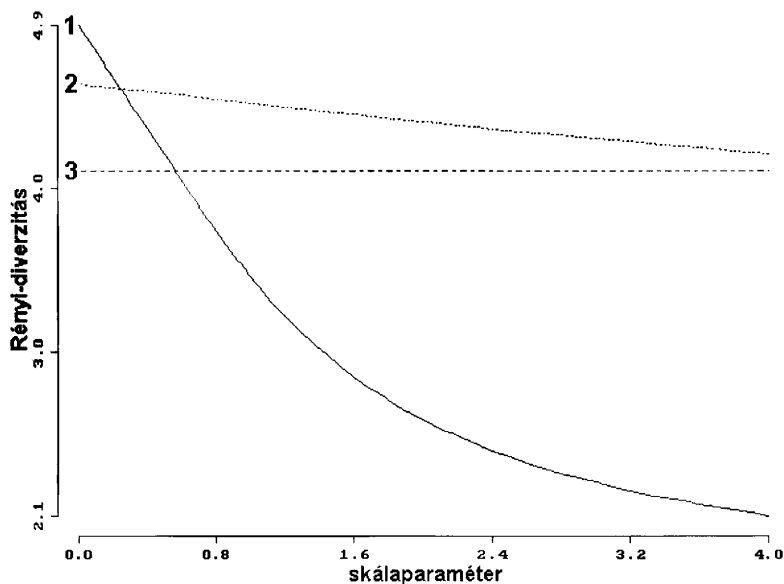
A teljes magyarországi faunára vonatkozó adatok KONDOROSY & FÖLDESSY (1998) után.

	Dunántúli-középhegység		Alföld		Északi-középhegység		Magyarország összesen
	N	N%	N	N%	N	N%	N%
palearktikus + holarktikus	27	19,01%	29	20,57%	26	23,42%	16,08%
euroszibériai + nyugat-euroszibériai	35	24,65%	39	27,66%	30	27,03%	24,32%
európai + nyugat-palearktikus	36	25,35%	24	17,02%	27	24,32%	20,27%
mediterrán-európai	28	19,72%	26	18,44%	18	16,22%	17,03%
mediterrán + nyugat-mediterrán + észak-mediterrán	6	4,23%	14	9,93%	4	3,60%	11,89%
ponto-mediterrán	3	2,11%	7	4,96%	1	0,90%	6,89%
kozmodopolita	2	1,41%	1	0,71%	1	0,90%	0,95%
boreo-montán	5	3,52%	1	0,71%	4	3,60%	(5,00%)
egyéb	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2,57%
Összesen	142	100,00%	141	100,00%	111	100,00%	100,00%

Megfigyelhető, hogy középhegységeink, így a Dunántúli-középhegység területén is a mediterrán és ponto-mediterrán elemek együttes aránya jelentősen kisebb, a boreo-montán fajoké viszont jelentősen nagyobb, mint az Alföldön. A Dunántúli-középhegység területén az Északi-középhegységhez képest a mediterrán és ponto-mediterrán fajok együttes aránya viszonylag magas; ezek közül a feltűnően sok került elő Tahi közelében, vagyis a Pilis alacsonyán és közvetlenül az Alföld közelségében fekvő keleti részén, illetve a Tapolcai-medence környékének száraz, déli fekvésű hegyoldalain (Káptalantóti: Tóti-hegy, Nemesgulács: Gulács, Nemesvita: Köves-tető); ezek az élőhelyek igen kedvezőek a déli melegkedvelő fajok megtelepedésére. A boreo-montán elemek aránya a két középhegység területén nem különbözik számottevően.

A Dunántúli-középhegység területén megtalált ponto-mediterrán, mediterrán és boreo-montán elterjedésű fajok a következők: ponto-mediterrán: *Prostemma aeneicolle*, *Rhynocoris niger*, *Metopoplax origani*; mediterrán: *Plinthisus longicollis*, *Rhyparochromus confusus*, *Ceraleptus obtusus*, *Sciocoris sulcatus*, *Sciocoris homalonotus*, *Dyroderes umbraculatus*; boreo-montán: *Pantilius tunicatus*, *Tytthus pygmaeus*, *Himacerus boops*, *Megalonotus antennatus*, *Troilus luridus*.

A három vizsgált nagytáj közül a Dunántúli-középhegység területén a legalacsonyabb az eurosibériai és a nyugat-eurosibériai fajok együttes aránya (24,65%), legmagasabb viszont az európai, mediterrán-európai és nyugat-palearktikus fajok együttes aránya (45,07%). Ez arra utal, hogy a Dunántúli-középhegység területén uralkodó erősebb óceáni és csekélyebb kontinentális hatás a talajlakó poloskák előfordulásában is megfigyelhető.

1. ábra: A vizsgált nagytájak diverzitási profiljai (Rényi-diverzitás).
1 = Alföld; 2 = Dunántúli-középhegység; 3 = Északi-középhegység.

Az egyes nagytájakon élő talajlakó poloskák diverzitását Rényi-féle diverzitási rendezéssel összehasonlítva az 1. ábrán látható diverzitási profilokat kapjuk. Két középhegy-

ségünk diverzitás szerint rendezhető és közülük a Dunántúli-középhegység diverzebb. Egyik középhegységünk sem rendezhető diverzitás szerint az Alfölddel, mivel a domináns fajok vonatkozásában diverzebbek, a ritka fajok tekintetében kevésbé diverzek annál.

Köszönetnyilvánítások

Ezúton mondunk köszönetet Dózsa-Farkas Klára tanszékvezetőnek, a Loksa-gyűjtemény rendelkezésünkre bocsátásáért és Kondorosy Elődnek, publikálatlan állatföldrajzi adataiért, melyeket felhasználhattunk.

Irodalom

- BAKONYI G. & VÁSÁRHELYI T. (1981): Contribution to the Heteroptera fauna of the Hortobágy National Park, I. – In: MAHUNKA, S. (ed.): The Fauna of the Hortobágy National Park, I. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 55–63.
- BAKONYI G. & VÁSÁRHELYI T. (1987): The Heteroptera fauna of the Kiskunság National Park. – In: MAHUNKA S. (ed.): The Fauna of the Kiskunság National Park, II. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 85–106.
- BENEDEK P. (1969): Poloskák VII. – Heteroptera VII. – In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XVII, 7. Akadémiai Kiadó, Budapest, 86 pp.
- HALÁSZFY É. (1959): Poloskák II. – Heteroptera II. – In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XVII, 2. Akadémiai Kiadó, Budapest, 87 pp.
- HARMAT B. (1986): Ritkábban előforduló poloskafajok a Bakonyból (Heteroptera). – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis 5: 13–16.
- HARMAT B. (1993): A Bakony-hegység Nabidae, Reduviidae és Pyrrhocoridae faunájának alapvetése (Heteroptera). – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis 12: 23–38.
- HUFNAGEL L. (1998): Data to the knowledge of the aquatic, semiaquatic and shore bug fauna of Budapest and the county Pest (Heteroptera: Nepomorpha, Gerromorpha, Leptopodomorpha). – Folia Entomologica Hungarica 59: 29–34.
- KONDOROSY E. (1997): További új poloskafajok a magyar faunában (Heteroptera). – Folia Entomologica Hungarica 58: 249–251.
- KONDOROSY E. & FÖLDESSY M. (1998): Adatok a Duna-Dráva Nemzeti Park Dráva menti területei poloska (Heteroptera) faunájához. – In: UHERKOVICH, Á. (ed.): A Dráva mente állatvilága, II. Dunántúli Dolg. Term. tud. Sorozat 9: 159–176.
- TÓTHMÉRÉSZ B. (1996): NuCoSA: Programcsomag botanikai, zoológiai és ökológiai vizsgálatokhoz. – Synbiol. Hung. 2 (1): 1–84.
- VÁSÁRHELYI T. (1974): Új és kevésbé ismert csipkéspoloskák a magyar faunában (Heteroptera: Tingidae). – Folia Entomologica Hungarica 27 (2): 231–234.
- VÁSÁRHELYI T. (1978): Poloskák V. – Heteroptera V. – In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XVII, 5. Akadémiai Kiadó, Budapest, 76 pp.
- VÁSÁRHELYI T. (1985): A Barcsi borókás poloskafaunájának alapvetése (Heteroptera). – In: Dunántúli Dolg. Term. tud. Sorozat 5: 101–104.
- VÁSÁRHELYI T. – KONDOROSY E. – BAKONYI G. (1990): The Heteroptera fauna of the Bátorliget Nature Reserves. – In: MAHUNKA, S. (ed.): The Bátorliget Nature Reserves – after forty years, 2. Budapest, pp. 347–355.

A szerzők címe (Author's adress):

RÉDEI Dávid
H-2364 Ócsa
Bajcsy-Zs. u. 60.

HUFNAGEL Levente
Eötvös Loránd Tudományegyetem,
Állatrendszertani és Ökológiai Tanszék
H-1117 Budapest, Pázmány P. u. 1/C